

Het bestuur van de L.J. Maria Stichting subsidieert niet alleen theologiestudentes maar verleent ook financiële ondersteuning aan vrouwen die willen promoveren. Hieronder vertelt Marian Geurtsen iets meer over het onderwerp van haar dissertatie.

Een doekje voor het bloeden.

Er zijn van die vragen die fascineren maar die je niet hardop stelt. Voor mijn aankomende dissertatie ben ik bezig met dat soort vragen: over reinheid en onreinheid rond menstruatie, seksualiteit en voortplanting in het vroege Christendom. Spannend onderwerp! En vanzelf hoort de cultuurgeschiedenis van het vrouwelijk bloed tot mijn interesses. Dus toen ik eens in een lezing van Jes 64 het 'kleed van een menstruerende vrouw' hoorde langskomen (vertaling NBV), was mijn nieuwsgierigheid gewekt. Wat kan Jesaja hiermee bedoeld hebben? Kan het zijn dat het over maandverband gaat? Een voorloper van onze o.b.-tampons, of Kotex wegwerpverband ultradun met vleugeltjes?

Jesaja 64 blijkt in de Nederlandse vertalingen heel divers vertaald te zijn. Daarom kijken we naar de hebreeuwse tekst van Jesaja. Het zijn de woorden *beged iddim* die vertaald zijn als 'het kleed van een menstruerende vrouw'. *Beged* kan iedere vorm van stof zijn: een deken, een tafelkleed, maar ook een kledingstuk zoals een mantel of een onderkleed of gewoon een lap stof. Het woord *iddim* heeft de betekenis van ons ouderwetse woord 'stonden': een regelmatig terugkerende periode van ongesteldheid, dat in het Engels nog steeds met 'period' wordt aangeduid. Letterlijk dus een periodekleed, ofwel stonddoek. Dat is ook het woord dat in de Willibrordvertaling van 1975 gebruikt wordt.

Zou Jesaja een speciaal type kleding voor ogen hebben gehad, die een vrouw droeg als ze ongesteld was? Een menstruatiejurk? Het klinkt niet waarschijnlijk. In de bijbelse tijden hadden mensen geen kast vol kleren, zoals wij. Een kledingstuk maken was jaren werk en je keek wel uit om je goede kleed te laten bederven door vlekken.

Hier roepen we de hulp in van een andere oude vertaling van de Hebreeuwse tekst: de Septuagintvertaling uit de 1^e eeuw voor Christus in het Grieks. Hoewel er natuurlijk een tijdsverschil is tussen de oudste Griekse vertaling en de oorspronkelijke tekst van Jesaja, is de Septuagint wel een van de oudste interpretaties van deze tekst. In deze vertaling wordt *beged* vertaald met het Griekse woord *rakos*. Het woord *rakos* heeft een veel specifiekere betekenis dan het Hebreeuwse *beged*. *Rakos* wordt in het Grieks gebruikt voor een gescheurde lap, een reep stof, of algemeen voor voden of lompen. De vertalers uit de eerste eeuw voor Christus hebben het menstratiekleed geïnterpreteerd als een oud lapje. In deze Griekse vertaling was een menstratiekleed een oud lapje dat een vrouw gebruikte om ervoor te zorgen dat haar goede kleed beschermd werd tegen bloedvlekken.

Bewijzen kunnen we het niet, maar het is aannemelijk dat vrouwen in de bijbelse tijd lapjes gebruikten tijdens de menstruatie als bescherming voor hun kleding. Mogelijk haalden ze die lapjes uit oude kleren die versleten waren en niet meer gedragen werden: repen stof of voden. Dan is er niet zo veel verschil tussen de maandverbanden uit Jesaja en de maandverbanden die onze grootmoeders nog droegen, voordat het wegwerpmaandverband op grote schaal betaalbaar werd.

Het *bezoedelde kleed* uit de NBG, de *bevlekte kleren* uit de Willibrordvertaling, het *kleed van een menstruerende vrouw* uit de NBV – al deze omslachtige beschrijvingen verdoezelen een stukje cultuurgeschiedenis van vrouwen. En alleen al daarom de moeite waard om te onderzoeken.

Marian Geurtsen

Ter kennismaking: het nieuwe bestuurslid Chris 't Mannetje.

Het is al weer een hele tijd geleden dat drs. Piet Hein Dieben me vroeg of ik t.z.t. bereid zou zijn om hem op te volgen in het bestuur van de L.J. Maria Stichting. Afgelopen najaar is het concreet geworden. Graag stel ik me in deze Nieuwsbrief aan u voor.

Geboren op 16 december 1949 als oudste van zeven (later kreeg ik nog een wat oudere Hongaarse pleegzus) onder de rook van het Binnenhof in Den Haag op de etages boven onze winkel, woonde ik vanaf mijn zesde in Voorschoten waar ons een tuin en speelruimte werd geboden. De vergaderplek van het bestuur, Huize Bijdorp in datzelfde Voorschoten, is me dus bekend. Twee zussen zaten er op school. Op mijn twaalfde verhuisde ik naar het klein seminarie Leeuwenhorst in Noordwijkerhout. Heerlijke jaren waren dat. Gebeurtenissen als het Tweede Vaticaans Concilie inspireerden. Ik maakte er ook de start van het Pastoraal Concilie mee en mocht actief (als kelner en hulpje van de perschef) aanwezig zijn bij de eerste vergadering van de Europese Bisschoppenconferentie. Op Leeuwenhorst leerde ik ook de initiatiefnemer van dit fonds, Bas van der Meer, kennen. Hij was er toen prefect en docent. Na Leeuwenhorst en een heilzame tussenstop op het franciscaanse Bonaventuracollege in Leiden begon ik met de studie theologie aan de Katholieke Theologische Hogeschool Amsterdam (later Universiteit). Heerlijke studiejaren, wonend in een leefgemeenschap van theologiestudenten en pastores, actief in de Liturgische Werkgroep Martelaren van Gorkum (Watergraafsmeer). De vorige voorzitter van de stichting, prof. Piet van Hooydonk leerde ik op de Keizersgracht 105 kennen. Vrouwelijke theologiestudenten waren er pas een jaar. Ik startte met drie jaargenotes (van de meer dan dertig eerstejaars).

Na mijn studie begon ik als pastoraal werker in de beide parochies van Noordwijkerhout. Op een bijeenkomst met de Rotterdamse bisschop Simonis ten huize van toen benoemingenadviseur Bas van der Meer, klikte er iets tussen mij en jongere jaars theologiestudente Joke Brinkhof. We zijn nu bijna dertig jaar getrouwd en hebben drie volwassen kinderen. Ik werd door deken Jan Schoonebeek gevraagd als dekenaal volwassenencatecheet, kreeg van bisschop Bär een studie-opdracht catechetiek in Nijmegen bij prof. Hans van der Ven, en werd medewerker volwassenencatechese aan het DPC in Rotterdam. Na elf jaar DPC verhuisde ik naar Twente als dekenaal opbouwwerker en later teamleider interdekenale dienstverlening. Op de pastorale scholen in Rotterdam en Twente heb ik mogen meewerken aan de vorming en toerusting van mannen en vooral heel veel vrouwen tot kundige catechetische vrijwilligsters. Een heel boeiend en inspirerend werk was dat. Inmiddels was ik door Piet Hoogeveen benaderd voor een heel bescheiden onderwijstaak – het practicum parochiecatechese – aan de Fontys Hogeschool Theologie Levensbeschouwing in Amsterdam (zelfde Keizersgracht 105). Vrouwelijke studentes theologie vormden in menig studiejaar inmiddels de meerderheid.

Na zes jaar werd Fontys mijn hoofdwerkgever (naast Amsterdam ook in Hengelo): beroepsvoorbereidende vakken, praktische theologie en stagecoördinatie. Met de sluiting van lesplaats Hengelo en de verhuizing van lesplaats Amsterdam naar Utrecht kwam ik opnieuw in de buurt van Jozef Wissink en werkten we op bescheiden schaal en met plezier samen. Inmiddels is er in de theologieopleiding een soort van evenwicht ontstaan in de verdeling man-vrouw onder de studenten.

Mijn ervaringen in het pastoraat, tijdens de vorming en toerusting van vrijwilligers, mijn meewerken aan de opleiding van nieuwe generaties theologische professionals hebben mij doen ervaren hoe kostbaar het is wanneer mannen en vrouwen samen kunnen werken, samen studeren, samen de toekomst voorbereiden en vormgeven in de kerk en ten dienste van de samenleving. Via mijn bestuurslidmaatschap van de L.J. Maria Stichting hoop ik daar ook een ondersteunend (financieel) steentje aan bij te dragen.

Drs. Chris C.G.M.'t Mannetje

Toezending van de Nieuwsbrief.

Zoals in de vorige Nieuws brief is aangegeven, wil het bestuur uit oogpunt van efficiency en kostenbesparing de Nieuwsbrief zoveel als mogelijk per mail verzenden. Mocht u nog geen mailadres hebben opgegeven dan verzoek ik u dit kenbaar te maken door mij een e-mail te zenden naar onderstaand mailadres. Hartelijk dank voor uw medewerking!

Annette ten Doeschate-van Stijn

Bestuursleden: Prof. Dr. J.B.M. Wissink, voorzitter; mevrouw Drs. J.A.M. ten Doeschate-van Stijn, secretaris; mevrouw C.A.M. van den Heuvel-van Maarseveen, penningmeester; Zr. Regina Plat O.P., Drs. C.C.G.M. 't Mannetje, mevrouw Dr. W.C.G. van Wieringen.

Secretariaat: Kwaakhaven 6, 2341 NW Oegstgeest, tel.: 071-5174340
Email: tendoeschate@planet.nl – www.ljmariastichting.nl – Postbank 575 696